

FILE DIN VIAȚA UNEI BISERICI ȘI A UNUI MITROPOLIT (III)

Veronica BOLDIȘOR,
istoric, colaborator la Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu”

Abstract

The author presents in this paper, one of the most difficult periods of the Metropolitan Gurie Grosu activity: the 20s of the XX century, when was introduced the "New Style", alias the Gregorian calendar. As in Romania, in Bessarabia the opposition to this change was very strong from parishioners and clergy. Specific for Bessarabia is that there was strong the opposition fed from the outside, especially from the emissaries of the Russian Church in exile. In this complicated situation the metropolit G. Grosu showed calm, tact, patience, wisdom.

Keywords: Julian calendar, the Gregorian calendar, ecumenical, missionary religious, Bessarabia.

* * *

(Continuare din nr. 1-2, vol. 51-52, 2014)

III. „STILIȘTII”

La finele anului 1925 ÎPS Iustinian al Cetății Albe și Ismailului își exprima, în revista *Luminătorul*, consternarea, în legătură cu introducerea calendarului gregorian în Basarabia, în felul următor: „La începutul introducerii calendarului îndreptat basarabeni, ținând mult la datoria și obligația lor de a da ascultare și supunere către păstorul lor, se părea că se vor împăca cu calendarul îndreptat și-l vor primi. Impresia produsă de noutatea introdusă în viață o exprimau în formă de nedumerire, nepermițându-și de a nu da ascultare preotului lor, unii din ei neliniștit se uneau, iar alții mâhniți tăceau. Vremea n-a liniștit această stare sufletească, cum se aștepta, ci, din contra, ea devenea din ce în ce mai grea. (...) Calendarul modificat a devenit în conștiința credincioșilor basarabeni o idee fixă.”¹

¹ Revista *Luminătorul*, nr. 23, decembrie 1925, p. 19.

Consternarea Arhiepiscopului Iustinian Teculescu avea motive dintre cele mai dramatice. Nu era în firea țăranilor basarabeni să se împotrivescă autorităților. Toate năpastele care veneau pe capul lor le interpretau ca pe o pedeapsă a Domnului pentru păcate adevărate sau închipuite. De ce dar problema îndreptării Calendarului a devenit cea mai spinoasă dintre toate câte au avut de înfruntat basarabeni în perioada interbelică, cu reverberații până în zilele noastre?

Înainte de a răspunde la această întrebare, să ne amintim cum a apărut calendarul iulian, ce carențe a avut, cine, când și cum le-a îndreptat.

La romani prima zi a fiecărei luni se numea „calendarium”, iar celelalte șase zile următoare, pe care pontificii le vesteau poporului în Capitoliu în vederea sacrificiilor, se numeau „calendar”. Cu timpul, prin extindere, așa a început să fie numită cartea astronomică, în care erau fixate zilele, săptămânile și lunile unui an, lungimea acestora, anotimpurile, fazele lunii, mișcarea de rotație a pământului și cea de revoluție a soarelui. De foarte multe ori „vestitorii timpului” comiteau inexactități, ceea ce l-a determinat pe Iulius Cezar, urcat pe tron în anul 46 î. Hr. să încerce să pună capăt neorânduiriilor provocate de greșelile pontificilor. El îl cheamă din Alexandria pe astronomul Sosigenes și elaborează împreună cu acesta, în anul 45 î. Hr., un nou calendar. Alcătuit după anotimpuri, calendarul avea următoarea față: anul era format din 365 de zile și șase ore. Frațiunea de șase ore, după patru ani forma o zi, care urma să se adauge în al patrulea an, în luna februarie. Astfel, trei ani aveau câte 365 de zile, iar al

patrunea an, numit bisect, avea 366 de zile. Enumerarea anilor se făcea de la fondarea Romei (1 ianuarie 753 î. Hr.). În anul 527 Dionisie cel Mic va introduce enumerarea anilor de la nașterea lui Hristos.

După schisma bisericească din 1054, la Constantinopol canonizările erau fixate în calendar de către Sf. Sinoade, iar la Roma – de către Papă. Diferențele de canonizare, erau totuși neînsemnate.

După calendarul lui Iulius Cezar, în afară de ziua anului bisect, mai rezulta și o diferență de $\frac{3}{4}$ din zi în 100 de ani. Această diferență a observat-o Papa Grigore al XIII-lea în anul 1582 și a calculat că până în anul 1582 s-au adăugat 10 zile și aproape $\frac{3}{4}$ din zi față de adevăratele date astronomice. Calendarul iulian arăta începutul echinocțiilor și solstițiilor după mai bine de 10 zile de la trecerea lor. Această eroare a fost înlăturată prin adăugarea celor 10 zile în calendar. Astfel, ziua de vineri, 5 octombrie 1582, a fost socotită ca 15 octombrie. Deoarece Biserica creștină era în schismă, calendarul îndreptat, numit gregorian sau „de stil nou”, a pătruns cu greu în țările creștine: în 1582 – în Franța, în 1752 – în Anglia, în 1775 – în Germania, apoi în toate statele occidentale, precum și în Japonia.

Numai țările ortodoxe continuau să rămână fidele calendarului iulian. Orgoliul Patriarhilor de la Constantinopol nu le-a permis să accepte calendarul îndreptat, prin această greșală îndepărtând Biserica de știință.

Deosebirea actuală dintre cele două calendare bisericești este de 13 zile astronomice.

Cele trei popoare slave ortodoxe – rușii, bulgarii și sârbii – au împânzit calendarul bisericesc cu o mulțime de sărbători, canonizând fără prea mare discernământ regi, ierarhi, țari etc. Cele mai puține schimbări în calendarul bisericesc le-au făcut grecii și românii, aceștia din

urmă cuprinzând în calendarul din perioada interbelică doar tabloul de sfinți și sărbători care s-au decretat de sinoadele ecumenice, adică până în sec. IX. Exigența caracteristică Bisericii Ortodoxe Române a întârziat canonizarea lui Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Antim Ivireanu, Daniil Sihastru, Iacov Putneanu, Veniamin Costache etc.

Dorința Bisericii creștine de a avea un singur calendar s-a manifestat încă la primul Sinod Ecumenic de la Niceea din anul 325, când s-a pus capăt disputei pascale, începută între episcopul roman Anicet și Policarp din Smirna și continuată cu înverșunare între episcopii apuseni Victor și Irineu. Sinodul de la Niceea a hotărât ca Paștele să fie serbat de toată creștinătatea în prima duminică după lună plină, ce urmează echinocțiului de primăvară. Dorința de unitate calendaristică bisericească, când toți creștinii ar sărbători cea mai mare sărbătoare a ei – Paștele – în aceeași zi, ar fi de mult satisfăcută, pentru că azi disputele de ordin canonic au devenit superflue. Doar ingerințele politicului în viața bisericească mai împiedică rezolvarea definitivă a problemei calendarului bisericesc.

În ceea ce privește Basarabia interbelică, vom vedea în acest capitol de ce provincia noastră a trebuit să treacă prin calvarul unor frământări sociale de care nu se face vinovată nici Biserica Ortodoxă Română, nici populația ei pașnică.

Oficial, pentru toate instituțiile Statului Român, calendarul îndreptat s-a adoptat în anul 1919. Data de 1 aprilie a devenit 14 aprilie 1919.

Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a discutat problema revizuirii calendarului iulian în ședința din 28 mai 1920, iar în ședința din 23 noiembrie 1923 a hotărât să treacă la stilul nou, adică la calendarul gregorian. A fost aleasă data de 30 septembrie 1924, care a devenit 14 octombrie. În viața laică din Basarabia această problemă s-a

rezolvat ușor, fără nicio dificultate din partea populației. Cum a reacționat țărănimea de la sate s-a văzut din relatarea ÎPS Iustinian de la începutul acestui capitol. Mirare, mâhnire, revoltă lăuntrică, dar nu mai mult. Țăranul basarabean nu a avut niciodată vocația revoltei contra autorităților. În anii 1946-1947, când puterea sovietică i-a organizat o foamete înfiorătoare, țărănimea basarabeană nu s-a răsculat, deși oamenii mureau cu sutele în fiecare sat. Cum se explică atunci îndârjirea ei până la nesupunere față de autorități în anii imediat următori introducerii calendarului îndreptat? Pentru a răspunde la această întrebare e nevoie să amintim mai întâi care era situația în privința calendarului în Rusia bolșevizată. Stilul nou a fost introdus de către autoritățile bolșevice pe 1 februarie 1918, perioadei de trecere oferindu-i-se cinci luni: „Până la 1 iulie 1918 să se scrie data fiecărei zile conform noului calendar, iar în paranteze, data zilei conform calendarului vechi”, se spunea în decretul cu privire la introducerea calendarului gregorian. După 1 iulie 1918 întrebuițarea calendarului iulian în instituțiile laice a fost sistată și persecutată.²

Situația din Biserica Pravoslavnică Rusă în chestiunea calendarului a fost exploatată de autoritățile sovietice în scopuri expansioniste. După câțiva ani de presiune, bolșevicii au devenit la un moment dat „îngăduitori”, permițându-i acesteia utilizarea în continuare a stilului vechi. Imediat după introducerea de către Biserica Ortodoxă Română a calendarului gregorian, Basarabia este invadată de așaziștii stiliști. Fel de fel de trișori deghizați în preoți și primiți de basarabeni cu brațele deschise, jeliți pentru prigoana ateistă la care erau supuși în țara lor, le insinuuau acestora, la început cu „blândețe părintească”, dar cu fiecare an tot mai insolent, că stilul nou este vrăjmaș, anticanonic, nere-

cunoscut de Patriarhia Ecumenică etc., etc. Ziarele de limbă rusă publicate la Chișinău, precum și cele aduse de peste Nistru, le țineau isonul. „Stilismul” pătrundea în Basarabia nu doar din Răsărit, ci și din Apus. Încă în anul 1921, cu blagoslovirea Patriarhului Dimitrie al Serbiei, „Ocârmuirea Bisericească Rusă temporară” a fost găzduită de orașelul Sremski Karlovaț, unde și-a găsit adăpost majoritatea ierarhilor ruși aflați în emigrație. Printre aceștia era și Anastasie Gribanovski, care în anii '20 încă nu pierduse speranța revenirii în scaunul arhieresc din Chișinău. Pentru ca acest lucru să se întâmple cât mai curând, el își trimitea în Basarabia emisarii pentru a face zăzanie și a chema populația la nesupunere în problema calendarului îndreptat.

Arhimandritul Iuliu Scriban scria în anul 1927 în *Revista Patriarhiei Române*: „Basarabia este colindată de uneltitori de peste graniță, care lucrează pentru calendarul vechi, spunând că o fac din însărcinarea Arhiepiscopului Anastasie Gribanovski. Demisionatul din 1918 se socotea chiriarhul canonic al Basarabiei și dădea porunci în această calitate.”³

Nimeni nu se așteptase la o asemenea întorsătură a lucrurilor. Peste Basarabia se abătuse ciuma „stilistă”. Din păcate, ea a contaminat nu numai pe mireni, ci și pe o bună parte din cler, ba chiar și pe mulți dintre membrii Consiliului Eparhial (Sergheie Bejan, N. Stadnicov, P. Guciuja, I. Andronic etc.), care în loc să-și ajute chiriarhul în combaterea acestei ciume, dimpotrivă, îi puneau bețe în roate. Mitropolitul Gurie va recunoaște în cartea sa că în chestiunea calendarului misiunea sa bisericească și patriotică a fost cea mai grea.

Preoțimea rusă, batjocorită în propria țară, emigrând în România nu și-a putut învinge boala grandomaniei panslaviste, o boală cronică care i se trăgea încă din sec.

² История Русской Православной Церкви..., стр. 727.

³ Revista *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 2, 1927, p. 125.

XV când, după prăbușirea Imperiului Bizantin și declararea Moscovei „cea de-a treia Romă”, în ea s-a născut sentimentul superiorității religioase. ÎPS Gurie cunoștea foarte bine acest virus nociv al rușilor, manifestat și în problema calendarului. Episcopul rus Serafim, care nu s-a putut adapta stilului de viață occidental, poposind în anii '30 din Viena la Chișinău, oficia slujbele religioase doar pe stil vechi, hirotonisea preoți și diaconi fără permisiunea Mitropolitului, iar când a fost somat de acesta să înceteze activitățile de subminare a Bisericii Ortodoxe Române, i-a expediat o scrisoare injurioasă pe care o încheia cu următoarele cuvinte: „Un călugăr rus nu poate să asculte nici chiar de un mitropolit moldovean, căci rușii aparțin unei nații dominante, unei nații chemate să împărătească.”⁴ Asta după ce ÎPS Gurie al Basarabiei îi dăduse parohie și-i oferise toată asistența de care avea nevoie un refugiat. Scrisoarea a fost citită și comentată în fața păstorilor în ziua deschiderii lucrărilor Adunării Eparhiale din anul 1933, iar în final Mitropolitul i-a îndemnat pe preoți, dar și pe mireni: „Eu mă rog ca să vă împotriviți uneltirilor satanei, ca să vă înălțați mai presus de suspiciuni și să nu știrbiți legătura dragostei, fără de care nu mai suntem ucenicii lui Hristos și nu vom fi biruitori, ci biruiți. Binele Bisericii și al Neamului să fie călăuză în discuțiile domniilor voastre.”⁵

Provocați de „stiliști”, basarabenii deveniseră, într-adevăr, și mai suspicioși față de autoritățile române. Adevărat este că nici acestea nu au fost întotdeauna la înălțime. Pe 20 aprilie 1937 ÎPS Gurie îi va scrie o scrisoare Ministrului Instrucțiunii și al Cultelor Victor Iamandi, în care îi va reproșa: „Ce sume a dat Ministerul Bisericii din Eparhia mea pentru combaterea stilismului, de când s-a schimbat calendarul și până acum? Și era oare nevoie mai mare de luptă împotriva stilismului și a tuturor cu-

rentelor vătămătoare altundeva decât în Basarabia?”⁶ În finalul scrisorii va conchide: „Eu am fost și am rămas până azi singurul chiriarh care nu a încasat nici de la Statul Român, fie prin buget, fie pe cale de subvenție, nici de la alte instituții de stat sau bisericești, nicio centimă pentru cheltuieli de deplasare, de reprezentare, pentru cheltuieli materiale, pentru combustibil etc., cum au făcut într-o măsură mai largă sau mai mică aproape toți ceilalți chiriarhi ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române. (...) Chiriarhii ce vor urma să nu se mai găsească în starea în care m-am găsit eu, lipsit de orice mijloace și de orice ajutor în exercitarea greii și împovăratei cu tot felul de nevoi și cerințe a misiunii arhiepiscopale și mitropolitane a Basarabiei.”⁷

Frământările religioase din Basarabia, cauzate de „stiliști”, solicitau măsuri dintre cele mai energice din partea autorităților bisericești locale. Acestea însă, în loc să se alăture Mitropolitului, dimpotrivă, de foarte multe ori l-au sabotat. Iată ce va mărturisi în 1937 Gurie însuși: „Din cele petrecute în ședințele adunărilor eparhiale se poate ușor constata cât de mult s-a speculat chestia calendarului, în chipul cel mai neîngăduit, tocmai de oamenii care ar fi avut datoria să servească chestiunea sinodală și guvernamentală în interesul consolidării unității noastre bisericești și românești. Se mai vede că eu, în calitatea mea de chiriarh, am rămas cu totul izolat, fiind singurul apărător sincer hotărât și neînduplecat al marilor interese bisericești și naționale, chiar dacă prin aceasta mă expuneam la izolarea, la boicotarea, la pogrindirea și la prigonirea tuturor celorlalți care făceau regionalism, defetism și agitație revoluționară împotriva autorităților de stat și bisericești. (...) Nimeni din prea cuvioșii protopopi nu arată în dările de seamă că

⁴ Revista *Luminătorul*, 1933, nr. 7, p. 382.

⁵ Idem.

⁶ GROSU, Gurie. Procesul și apărarea mea..., p. 335.

⁷ Idem.

clerul ar sabota ordinele cu privire la introducerea calendarului sau ar șovăi, ci țin să explice că situația creată se datorește încăpățănării poporului, conservatismului lui și poate chiar ignoranței.”⁸

Or, Mitropolitul Gurie, care străbătuse Basarabia în lung și în lat, nu-și considera poporul pe care îl păstora nici încăpățânat, nici conservator și nici ignorant. El a descoperit, pur și simplu, că multe din ordonanțele și dispozițiile sale privind calendarul îndreptat nu au mai ajuns la destinatari. Voi reproduce în rândurile ce urmează, prescurtat, doar un document de acest fel, în realitate ele fiind numeroase.

„+ GURIE,

Din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului

Prea iubiții mei fi în Domnul,

Cu multă scârbă și durere aud că unii din voi nu ascultă pe păstorii lor, preoții, și nu vin la biserică când preotul îi cheamă, după calendarul îndreptat.

(...) Ne amintim că și în trecut unii nu prea dați ascultare preoților și arhierilor, căci și în trecut și până acum țineți unele zile ca sărbătoare, precum Joile după Paști, sărbătoarea lui Ilie Pălii, Foca, Chiri-că Șchiopu și altele, în ciuda sfaturilor și îndemnurilor preoților de a părăsi aceste sărbători, care sunt niște amintiri păgânești.

Înțelegem că ați fost întotdeauna cu teamă față de tot ce e nou, necunoscut, și chiar înger din cer de ar fi venit ca să vă scoată din deprinderile voastre, mult n-ar fi reușit.

(...) Nu ne oprim de puțină voastră ascultare ce dați cuvintelor noastre, ca din nou să vă amintim ceea ce Sfinții Episcopi, luminații arhieriei ai Bisericii Române, adunându-se în Sobor, cum au găsit ei că nu se știrbește cu nimic credința și așezămintele Ortodoxiei, dacă se va face

îndreptarea calendarului, scoțându-se cele 13 zile cu care noi am rămas în urmă cu numărul lor. După chibzuială de doi ani, primind și răspunsul celorlalte biserici: a Constantinopolului, Serbiei, Bulgariei și Ierusalimului, că ele admit îndreptarea calendarului și, prin urmare, dacă se va face îndreptarea nu este o călcare a canoanelor, a hotărârilor soboarelor ecumenice, au ordonat ca să scoată cele 13 zile și să sărbătorească toate sărbătorile și să se înceapă toate posturile cu 13 zile mai înainte.

Unii zic să soborul arhieresc din București, ca sobor local, n-a avut puterea de a face această îndreptare, că această îndreptare poate s-o facă numai Soborul Ecumenic, adică al Bisericilor din toată lumea. Vă încredințez, iubiții mei, că această părere nu este adevărată. Îndreptarea calendarului pentru biserică sa putea s-o facă Soborul Arhieresc al Bisericii locale Române, pentru că prin îndreptare nu se înlătură vreo hotărâre a vreunui Sobor Ecumenic. Căci niciun Sobor n-a hotărât cândva că calendarul nu poate fi atins, că nu e voie a-l îndrepta. Și dacă asemenea hotărâre nu există, atunci Soborul Episcopilor din Țară n-au aflat nicio opreliște de a face îndreptarea calendarului.

Se aduce de unii (monahi neiscușiți) împotriva hotărârii Sf. Sinod canonul 7 al Sf. Apostoli, care oprește a sărbători Paștele înainte de isimeria (echinoctiul) de primăvară cu jidovii, și caterisește pe cei care nu se vor supune. Însă calendarul îndreptat această pravilă nu o calcă, precum și hotărârea Sfântului întâiul Sobor Ecumenic din Niceea în privința sărbătoririi Paștelui o păzește, și după calendarul îndreptat Paștele se va sărbători numai între 22 martie și 25 aprilie, în duminica întâia, după lună plină, după isimeria de primăvară și după Paștele jidovesc.

În anul 1926 Paștele, după calendarul îndreptat, va cădea la 4 aprilie, luna plină

⁸ GROSU, Gurie. Procesul și apărarea mea..., p. 105.

venind la 28 martie, iar paștele evreiesc la 30 martie, marți. Nu dați deci crezare celor ce vă sfătuiesc să nu ascultați de hotărârea Soborului arhieresc din 23 noiembrie 1923, de învățăturile arhierelui vostru, bazate pe acea hotărâre și de sfaturile și îndemnurile preoților voștri. Căci nu sunt alții, pe care să-i ascultați decât arhierii și preoții. (...) «Ascultați pe Învățătorii voștri, învăța Sf. Apostol Pavel, și vă supuneți lor, că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea samă, ca să facă aceasta cu bucurie, iar nu suspinând» (Evrei, 13: 17).

Nu stați nicicum la îndoială. Fiți încredințați că nu s-a știrbit cu nimic tipicul bisericesc și rânduielile ortodoxe. Aceleași sărbători ținem, aceleași posturi postim, pe aceiași sfinți îi sfințim. Ba, putem zice că mai lesne se îndeplinesc cerințele tipicului acum, când am scos cele 13 zile, decât înainte. Anul trecut și anțart, când sărbătoream Probajnele după calendarul stil vechi, noi am fost nevoiți să sfințim strugurii la Sf. Ilie (la 20 iulie). Strugurii erau bine copti și, ca să nu-i mănânce credincioșii nesfințiți și să-și afurisească gura, am făcut sfințirea lor înainte de Probajne. Anul acesta, când am sărbătorit Probajnele la vremea lor, deci cu 13 zile mai înainte, strugurii abia începuse a se coace, și noi i-am sfințit după tipic la Probajne.

(...) Nu vă înșelăm, iubiților, ci adevărul vă arătăm. Ca să fie calendarul nostru mai aproape de semnele cerului, de mersul soarelui și schimbarea lunii, a trebuit să fie îndreptat, și prin aceasta vă mai întărim o dată că n-am călcat nicio hotărâre a părinților, care au trăit înainte de noi.

(...) Unii tulburători mai spun că îndreptarea calendarului vine de la frații români, că ei adică ne strică legea. Aceasta o zic vrăjmașii neamului și ai Statului nostru, care nu voiesc ca Țara noastră, scumpa Românie, să se întărească, să trăiască în bună orânduială și pace... Însă și acest zvon nu este adevărat. Căci cei dintâi care au introdus îndrep-

tarea calendarului au fost grecii și patriarhul din Constantinopol în anul 1922... și cei din Atena. Îndreptarea calendarului o voiesc și o aprobă și sârbii și bulgarii, o admite și patriarhul Ierusalimului. Dacă sârbii și bulgarii n-au introdus la ei calendarul îndreptat, cauza este, cum ne-au explicat nouă sârbii, că ei se tem să nu se nască la ei vreo sectă-schismă, dezbinare în popor, viața în statele lor fiind nu prea liniștită.

Iar noi, arhierii români, am avut și avem toată încrederea în înțelepciunea poporului nostru, în ascultarea lui față de arhierii lui, care sunt aleșii națiunii, îmbrăcați cu toată încrederea poporului. Având această încredere în supunerea poporului, arhierii noștri au aflat că împrejurările îngăduie ca să se facă îndreptarea calendarului la noi, cum s-a făcut la Constantinopol și cum au hotărât și celelalte biserici a se face. De aici puteți cunoaște, iubiții mei, că Sinodul nostru român a lucrat în înțelegere cu celelalte biserici pravoslavnice surori, n-a făcut pasul acesta fără înțelegerea cu celelalte biserici autocefale.

Deci, tocmai voi, iubiții mei, îndepliniți hotărârea Soborului arhierilor noștri și nu rămâneți în neascultare. Cine nu ascultă de Biserică, acela nu ascultă de Dumnezeu... Cine postește nu după cum soborul arhierilor poruncește, cine sărbătorește sărbătorile nu după cum biserica învață, acela voiește să trăiască cu mintea lui, cu priceperea lui. Unul ca acesta se dezbină de izvorul harului și rămâne în afară de Împărăția lui Hristos, de Trupul Lui.

De aceasta să vă ferească Dumnezeu pe toți, cu harul Domnului Iisus Hristos și cu lucrarea Sfântului Duh.

Dată în reședința Noastră din Chișinău în anul mântuirii 1925, în 29 august.⁹

La sfârșitul lucrărilor Adunării Eparhiale din anul 1927 ÎPS Gurie își îndeamnă preoții

⁹ ANRM, fond 1135, inv. 2, dosar 10, f. 290-291.

din eparhie: „Vă rog ca, ducându-vă acasă, să binevoiiți a lua toate măsurile ca tot ce ați lucrat aicea să fie cunoscut și lămurit aceora care v-au trimis, să-i liniștiți pe cei ce, necunoscând bine multe lucruri, se agită și se tulbură. Mai ales să contribuiți ca credincioșii să știe că în Biserica lui Hristos cea mai bună faptă este ascultarea față de arhipăstori și față de preoți, căci ei alcătuiesc biserica învățătoare, iar ceilalți sunt biserica ascultătoare. Deci, dacă cineva calcă cuvântul preotului, el se dezbină de biserică și nu mai face din ea parte, nu mai este fiul ei.

Aveți sarcina de a convinge lumea, ca sărbătorile să se facă așa cum sunt fixate în calendar. Să le spuneți celor ce nu înțeleg bine, că dacă azi e 21 mai, în care sărbătorim pe sfinții Constantin și Elena, apoi un alt 21 mai nu poate fi și nu este; dacă în ziua de 6 decembrie îl cinștim pe Sf. Nicolae, apoi în altă zi nu se mai întâmplă 6 decembrie în același an.

Cu toți avem sarcina să sprijinim Biserica nu numai aici la Adunare, dar peste tot locul și în toate chestiunile, deci și în chestiunea calendarului.”¹⁰

Acțiunile Mitropolitului Gurie în vederea aplanării conflictului „stilist” din sânul Bisericii basarabene se ciocneau de interese politicianiste interne, dar, mai ales, de apriga susținere a stilului calendaristic vechi de către Moscova prin filiera sectară, îndeosebi prin cea inochentistă. Se știe că Sfântul Sinod al Bisericii Pravoslavnice Ruse, după un raport expedit de Serafim Ciceagov (1908-1914) la Sankt Petersburg, a declarat curentul inochentist, răspândit la începutul sec. XX pe ambele maluri ale Nistrului, sectar, iar pe ieromonahul Inochentie de la mănăstirea Sf. Teodosie din Balta l-a surghiunit în mănăstirea Murom a eparhiei Oloneț din nordul imperiului țarist. Când însă problema calendarului îndreptat a început să fie speculată în folosul refacerii

imperiului, Inochentie (mort pe 30 decembrie 1917) este declarat sfânt¹¹, curentul inochentist cunoaște o recrudescență neașteptată, iar inochentiștii devin cei mai aprigi „stiliști”. Iată cum sunt caracterizați aceștia în *Darea de seamă despre activitatea culturală și misionară pe anul 1937 a Protopopiei cercului 2, jud. Lăpușna*, prezentată Secției culturale a Consiliului Eparhial: „În cuprinsul protopopiei sunt două curente sectare mari, puternice și anume: bapșismul și adventismul. Există și al treilea curent, tot atât de puternic – inochentismul –, dar acesta este greu de evidențiat, pentru că adepții lui n-au rupt contactul cu biserica. Inochentiștii nu respectă pe preoți și nu recunosc puterea lor harică. Adepți ai inochentismului sunt în toate parohiile din cerc, dar centrele cele mai mari sunt cele de pe valea Botnei. Inochentiștii sunt cei mai aprigi apărători ai calendarului vechi și tot ei sunt aceia care mențin în popor curentul potrivit calendarului îndreptat.”¹²

Din cele relatate mai sus este limpede că nu firea conservatoare a țărănimii a fost cauza principală a frământărilor religioase din Basarabia în problema calendarului îndreptat, ci caracterul expansionist al Bisericii Pravoslavnice Ruse, rămas neschimbat de-a lungul secolelor. În linii mari, tot din această cauză problema stilului calendaristic bisericesc nu este soluționată definitiv nici în zilele noastre.

Interesul Bisericii Ruse de a-și păstra Biserica Basarabiei cu orice preț este o abateră nu numai de la canoanele bisericești, ci și de la principiile moral-spirituale ale religiei creștine, căci acolo unde există interes, nu-i loc pentru dragoste, iar Biserica nu mai poate fi numită „casă a Domnului” și nu mai reprezintă instituțional religia, al cărui principiu suprem este dragostea.

(Va urma)

¹⁰ ANRM, fond 1232, inv. 1, dosar 283, f. 31.

¹¹ История Русской Православной Церкви..., стр. 56.

¹² ANRM, fond 1135, inv. 1, dosar 158, f. 48.